1. Etableringsfriheden er ikke begrænset til at oprette en enkelt virksomhed inden for Fællesskabet, men omfatter også retten til, under iagttagelse af de faglige regler, at oprette og opretholde mere end ét centrum for erhvervsudøvelse på Fællesskabets område. Dette gælder også en lønmodtager, der er bosat i en medlemsstat, og som desuden ønsker at udøve selvstændig virksomhed i en anden medlemsstat.

2. Traktatens artikler 48 og 52 indeholder et forbud mod en national ordning, som kan skade EF-borgerne, såfremt de ønsker at udvide deres aktiviteter uden for en enkelt medlemsstats område. Disse traktatbestemmelser skal derfor fortolkes således, at en medlemsstat ikke kan nægte selvstændige erhvervsdrivende, der udøver erhverv på statens område, fritagelse for at betale bidrag i henhold til den nationale ordning om fastsættelse af selvstændige erhvervsdrivendes sociale status, såfremt de samtidig udøver lønnet beskæftigelse, med den begrundelse, at beskæftigelsen som lønmodtager, der kan give ret til fritagelse, udøves på en anden medlemsstats område.

RETSMØDERAPPORT
i sag 143/87 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

A — *Nationale regler der finder anvendelse i hovedsagen*

Den belgiske kongelige anordning nr. 38 af 27. juli 1967 om selvstændige erhvervsdrivendes sociale retsstilling (*Moniteur belge* af 29.7.1967) indeholder regler om de bidrag, der skal betales af »enhver fysisk person, som i Belgien udøver en erhvervsvirksomhed uden at være bundet af en arbejdsaftale eller særlige vedtægter« (artikel 3, stk. 1).

Begrebet erhvervsvirksomhed i den nævnte betydning omfatter udøvelsen af et hverv i et selskab, medmindre det godtgøres, at hvervet udøves vederlagsfrit (artikel 2 i kongelig anordning af 19. december 1967 om almindelige bestemmelser til gennemførelse af kongelig anordning nr. 38 af 27. juli 1967 (*Moniteur belge* af 28.12.1967).

Med hensyn til de bidrag, der skal betales, bestemmer artikel 12, stk. 2, i kongelig anordning nr. 38, som ændret ved lov af 12. juli 1972 om ændring af visse bestemmelser vedrørende selvstændige erhvervsdrivendes sociale sikring (*Moniteur belge* af 14.7.1972), følgende:

»Personer, som ved siden af den beskæftigelse, som er grunden til, at de er omfattet af ordningen, normalt udøver en anden ho-

* Processprog: Fransk.

vedbeskæftigelse, skal ikke betale bidrag, hvis deres indtægter som selvstændige erhvervsdrivende« ikke når op på et bestemt beløb.

Den normale hovedbeskæftigelse, jfr. artikel 12, stk. 2, er defineret i artikel 35 i kongelig anordning af 19. december 1967, som ændret ved kongelig anordning af 15. juli 1970. Det bestemmes heri bl. a.:

»1. Ved anvendelsen af artikel 12, stk. 2, i kongelig anordning nr. 38 anses den pågældende for normalt at udøve en anden hovedbeskæftigelse ved siden af beskæftigelsen som selvstændig erhvervsdrivende i det år, hvor bidragene skal betales,

a) såfremt hans beskæftigelse som arbejder, herunder minearbejder, funktionær eller sømand, der sejler under belgisk flag, er omfattet af begrebet normal hovedbeskæftigelse i den for disse arbejdstagere gældende pensionsordnings forstand;

b) såfremt beskæftigelsen, hvis den er omfattet af en anden pensionsordning oprettet ved eller i medfør af en lov, et regulativ udstedt af en provins eller af Société nationale des chemins de fer belges, strækker sig over mindst otte måneder eller to hundrede dage af året, eller, hvis der er tale om tjenesteydelser i forbindelse med dag- eller aftenundervisning, svarer til mindst 6/10 af den timeplan, der er fastsat for udbetaling af fuld løn.

2. ...

3. Ved anvendelsen af nærværende artikel ligestilles beskæftigelse i en international eller supranational organisation, som Belgien er medlem af, efter omstændighederne med beskæftigelse som arbejder eller som funktionær, jfr. 1.«

B — *Hovedsagens forhistorie og forløb i sag 143/87*

Christopher Stanton, der er britisk statsborger, udøver beskæftigelse som lønmodtager i Det Forenede Kongerige og betaler i denne egneskab bidrag til den britiske socialsikringsordning for arbejdstagere.

Siden 1979 har Stanton yderligere været bestyrelsesmedlem i et belgisk forsikringsselskab »L'Étoile 1905«, der er datterselskab af det britiske selskab, hvori han er ansat. I visse perioder af året deltager han som følge heraf i de af »L'Étoile 1905« afholdte bestyrelsesmøder i Bruxelles. Som følge af dette hverv blev Stanton automatisk tilsluttet den belgiske socialsikringsordning Caisse nationale auxiliaire d'assurances sociales pour travailleurs indépendants.

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants, herefter benævnt »Inasti«, krævede, at Stanton og »L'Étoile 1905«, der hæfter solidarisk med Stanton, betalte bidrag for fjerde kvartal af 1979 og de første to kvartaler af 1980.

Den 29. december 1982 indstævnede Stanton og »L'Étoile 1905« Inasti for tribunal du travail de Bruxelles med påstand om, at det statueres, at Stanton ikke kunne anses for bidragspligtig til socialsikringsordningen for selvstændige erhvervsdrivende i de belgiske reglers forstand, og at Stanton og »L'Étoile

1905« derfor ikke kunne være solidarisk forpligtet til at betale bidrag.

Den 21. september 1984 indstævnede Inasti Stanton og »L'Étoile 1905« for tribunal du travail de Bruxelles med påstand om, at de tilpligtes at betale bidrag. Ved kendelse af 27. november 1986 besluttede tribunal du travail, efter at have forenet de to sager, at genåbne retsforhandlingerne.

Stanton påstod fritagelse for betaling af bidrag under henvisning til artikel 12, stk. 2, i ovennævnte kongelige anordning nr. 38 af 27. juli 1967 og artikel 35, stk. 1, i ovennævnte kongelige anordning af 19. december 1967.

Inasti gjorde gældende, at ordlyden af ovennævnte bestemmelser klart viser, at den belgiske regering aldrig har haft til hensigt at fritage de arbejdstagere for betaling af bidrag, som udøver en hovedbeskæftigelse i udlandet og derfor i henhold til en udenlandsk lov, som ikke gælder i Belgien, er omfattet af en pensionsordning.

Stanton har anført, at Inastis standpunkt er i strid med de principper om ligebehandling og fri udveksling af tjenesteydelser, der er nedlagt i EØF-Traktaten og de øvrige fællesskabsregler.

Tribunal du travail de Bruxelles (Trettende Afdeling) har besluttet at udsætte sagen og forelægge De Europæiske Fællesskabers Domstol følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er det foreneligt med ordlyden af og / eller ånden i artiklerne 7, 8, stk. 1 og 7, 52, 59, stk. 1, 60, stk. 3, og 65 i Traktaten af 25. marts 1957 om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (godkendt ved belgisk lov af 2. december 1957), at en medlemsstat nægter helt eller delvis at fritage en statsborger i en anden medlemsstat, som er tjenesteyder i den førstnævnte stat, for at betale bidrag i denne stat til socialsikringsordningen som selvstændig erhvervsdrivende i forbindelse med, at han har bibeskæftigelse i denne stat, mens han har hovedbeskæftigelse som arbejdstager i den anden medlemsstat, alene med den begrundelse, at hans beskæftigelse som arbejdstager, som er hans 'normale hovedbeskæftigelse' udøves uden for den medlemsstats område, hvor han udøver selvstændig erhvervsvirksomhed?

2) Hvis spørgsmålet besvares benægtende, er de fællesskabsbestemmelser, der finder anvendelse, da ikke uforenelige med artikel 35, stk. 1 og 3, i kongelig (belgisk) anordning af 19. december 1987 om almindelige bestemmelser til gennemførelse af kongelig anordning nr. 38 af 27. juli 1967 om selvstændige erhvervsdrivendes sociale retsstilling, for så vidt disse som bestemmelser, hvad angår 'anden erhvervsmæssig beskæftigelse' — end beskæftigelse som selvstændig erhvervsdrivende — kun sigter til beskæftigelse, der under alle omstændigheder udøves i Belgien, også i tilfælde, hvor disse bestemmelser ikke udtrykkeligt angiver det?«

Forelæggelsesdommen er blevet registreret på Domstolens Justitskontor den 11. maj 1987.

I henhold til artikel 20 i protollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af:

— Christopher Stanton og aktieselskabet »L'Étoile 1905«, Bruxelles, ved advokaterne Jean Bayart og François-Xavier de Dorlodot, Bruxelles,

— Inasti ved underdirektør Lejuste,

— den belgiske regering ved minister for næringsdrivende J. Buchmann som befuldmægtiget,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent E. Lasnet som befuldmægtiget, bistået af advokat F. Herbert, Bruxelles.

Ved afgørelse af 30. november 1987 har Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, henvist sagen til Tredje Afdeling.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg for Domstolen

Christopher Stanton og *selskabet »L'Étoile 1905«* har for det første fremhævet, at hvervet som bestyrelsesmedlem i et selskab i henhold til artikel 2 i kongelig anordning af 19. december 1967 må antages at indebære status som selvstændig erhvervsdrivende, hvis hvervet udøves mod vederlag; det modsatte må derfor gælde, såfremt det godtgøres, at hvervet udøves vederlagsfrit. Ifølge den af Belgiens cour de cassation den 2. juni 1980 afsagte dom (*Pasicrisie* 1980, I, s. 1211) kan dette forhold kun godtgøres ved fremlæggelse af den afgørelse, som selskabets kompetente organ har truffet herom.

Stanton og »L'Étoile 1905« har videre fremhævet, at ingen af selskabets bestyrelsesmedlemmer, hvad enten de er belgiere eller udlændinge, har kunnet fremlægge et sådant bevis. De har imidlertid understreget, at alene Stanton automatisk er blevet tilsluttet Inasti og derefter retsforfulgt af denne institution med henblik på inddrivelse af bidrag.

Stanton og »L'Étoile 1905« mener derfor, at de spørgsmål, der i virkeligheden skal afgøres af den nationale ret, kan affattes på en sådan måde, at de også tager hensyn til ordlyden af de ovennævnte nationale regler, hvorefter der for statsborgere i en anden medlemsstat, der udfører tjenesteydelser i Belgien, gælder strengere betingelser end for belgiske statsborgere, for så vidt angår beviset for, at de nødvendige betingelser for at have social status som selvstændig erhvervsdrivende ikke er opfyldt.

Stanton og »L'Étoile 1905« har først anført, at ifølge Domstolens praksis, navnlig dommen af 3. december 1974 (Van Binsbergen, 33/74, Sml. s. 1299), dommen af 18. januar 1979 (Van Wesemael, 110 og 111/78, Sml. s. 35) og dommen af 17. december 1981 (Webb, 279/80, Sml. s. 3305), tillægger Traktatens artikel 59, som omfatter udøvelsen af et hverv som bestyrelsesmedlem i et selskab, umiddelbart de retsundergivne rettigheder, som de nationale domstole skal beskytte.

De har dernæst henvist til, at Domstolen i dommen af 3. februar 1982, Seco (62 og 63/81, Sml. s. 223) har fastslået, at forbudet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, jfr. Traktatens artikler 7 og 59, gælder alle skjulte former for forskelsbehandling, som, skønt de er baseret på tilsyneladende neutrale kriterier, rent faktisk fører til det samme resultat.

Ifølge Stanton og »L'Étoile 1905« fremgår det af denne praksis, at den forskelsbehandling uden objektiv begrundelse, som alene det britiske bestyrelsesmedlem i selskabet er udsat for, i dobbelt forstand er i strid med ovennævnte traktatbestemmelser:

i) for det første fordi der stilles strengere krav til andre EF-borgere end til belgiske statsborgere, for så vidt angår beviset for, at betingelserne for social status som selvstændig erhvervsdrivende ikke er opfyldt (hvervet skal være vederlagsfrit);

ii) for det andet afvisningen af at fritage EF-borgeren for betaling af bidrag til ordningen for selvstændige erhvervsdrivende, når lønmodtagerens aktivitet, der normalt giver mulighed for fritagelse, udøves uden for den medlemsstats område, hvor den selvstændige erhvervsvirksomhed udøves.

Inasti har bestridt de af Stanton og »L'Étoile 1905« fremsatte betragtninger og for det første gjort gældende, at Traktatens artikel 59 ikke kan have umiddelbar virkning, idet dens ikrafttræden forudsætter, at Rådet udsteder gennemførelsesforordninger i henhold til Traktatens artikel 7, stk. 2. Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 om udvidelse af forordning nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer (EFT L 143, s. 1), trådte imidlertid først i kraft den 1. juli 1982, dvs. efter det for sagen relevante tidspunkt.

Inasti har for det andet gjort gældende, at de anfægtede belgiske regler ikke indebærer en forskelsbehandling, idet de uden forskel finder anvendelse på personer, som befinder sig i samme situation.

Til støtte herfor har Inasti først bemærket, at en arbejdstager, der arbejder som lønmodtager i Det Forenede Kongerige og samtidig udøver selvstændig erhvervsvirksomhed i Belgien, ikke kan sammenlignes med en person, der udelukkende er beskæftiget i Belgien.

Efter Inastis mening er en lønmodtager, der normalt udøver sin hovedbeskæftigelse i en anden medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats egen ordning; den udenlandske lovgivning kan imidlertid ikke på nogen måde påvirke anvendelsen af den belgiske sociallovgivning, så længe der ikke foreligger en international aftale om social sikring, der regulerer problemet vedrørende dobbelt medlemsskab i en situation som den i hovedsagen omhandlede.

Ifølge Inasti fremgår det i øvrigt af artikel 35 i kongelig anordning af 19. december 1967, at en lønmodtager for at kunne gøre krav på fritagelse for bidrag skal være omfattet af en pensionsordning i den belgiske lovgivnings forstand og ikke af en pensionsordning i henhold til udenlandsk lovgivning,

idet den eneste undtagelse omfatter beskæftigelse i en international organisation, som Belgien er medlem af.

Inasti har herefter foreslået, at det forelagte spørgsmål besvares således, at de anfægtede belgiske regler ikke er i strid med nogen bestemmelse i EØF-Traktaten, for så vidt angår den for sagen relevante periode, der lå inden den dato, da Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 trådte i kraft.

Den *belgiske regering* har tilsluttet sig Inastis synspunkt.

Regeringen fremhæver dog, at når henses til medlemsstaternes kompetence indtil ovennævnte fællesskabsreglers ikrafttræden, kunne man kun anfægte de nationale lovbestemmelser, som var i strid med Traktatens grundlæggende formål, såsom forbudet mod forskelsbehandling af andre medlemsstaters borgere.

De anfægtede belgiske regler finder imidlertid, uden forskel, anvendelse på belgiske statsborgere og andre EF-borgere, ligesom de ikke indebærer og ikke kan føre til nogen indirekte forskelsbehandling til skade for andre medlemsstaters borgere.

Ifølge den belgiske regerings opfattelse er de nationale regler derfor i overensstemmelse med de af Domstolen fastsatte principper i præmis 18 i dommen af 28. juni 1978, Kenny (1/78, Sml. s. 1489), hvorefter forbudet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet »[ikke] omfatter... den eventuelle forskelsbehandling, der skyldes manglende overensstemmelse mellem de forskellige medlemsstaters lovgivninger, når disse finder anvendelse på alle, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet.«

Den belgiske regering har foreslået at besvare de forelagte spørgsmål således:

»En afvisning af fuldstændigt eller delvis at fritage en medlemsstats borgere i deres egenskab af tjenesteydere for at betale socialsikringsbidrag, der opkræves i en anden medlemsstat i deres egenskab af selvstændige erhvervsdrivende, alene af den grund, at de udøver deres normale hovedbeskæftigelse uden for den medlemsstats område, hvor ydelsen præsteres, er ikke i strid med ordlyden af eller ånden i artiklerne 1, 7, 8, 52, stk. 1, 60, stk. 3, og 65 i Rom-Traktaten af 25. marts 1957 om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab.

For så vidt angår perioden, inden forordning (EØF) nr. 1390/81 af 12. maj 1981 trådte i kraft, var artikel 35 stk. 1, i kongelig anordning af 19. december 1967 ikke i strid med fællesskabsbestemmelserne, idet bestemmelsen ikke indebar nogen forskelsbehandling af andre medlemsstaters borgere.«

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har anført, at Domstolen bør omformulere de præjudicielle spørgsmål, således at der kun skal tages stilling til fortolkningen af de af den nationale ret nævnte fællesskabsretlige bestemmelser.

Kommissionen mener dog, at Traktatens artikler 8 og 65 er irrelevante for hovedsagen, idet de dels vedrører overgangsperioden for

de oprindelige seks medlemsstater, dels en medlemsstats eventuelle forskelsbehandling af statsborgere fra forskellige andre medlemsstater.

Efter Kommissionens opfattelse er det derfor kun nødvendigt at fortolke Traktatens bestemmelser om ligebehandling, etableringsretten og den frie udveksling af tjenesteydelser.

Kommissionen har anført, at Inasti's opfattelse støttes på territorialprincippet, for så vidt angår socialsikringsordningerne, hvilket princip gælder, indtil fællesskabsforordningerne om harmonisering af de forskellige nationale ordninger på dette område træder i kraft. Kommissionen har her fremhævet, at i henhold til artikel 2 i Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 giver forordningen ikke ret til ydelser for noget tidspunkt, der ligger forud for den 1. juli 1982.

Ifølge Kommissionen fremgår det imidlertid af den af Domstolen knæsatte praksis i dommen af 9. juli 1975 (D'Amico, 20/75, Sml. s. 891) og af dommen af 28. juni 1978 (ovennævnte Kenny-sag), at medlemsstaterne også på områder, der ikke eller endnu ikke er omfattet af fællesskabsreglerne, men derimod af den nationale lovgivers enekompetence, skal overholde de grundlæggende fællesskabsretlige principper, herunder navnlig forbudet mod forskelsbehandling.

Kommissionen har anført, at ifølge Domstolens faste praksis, navnlig dommen af 12. december 1974 (Walrave, 36/74, Sml. s. 1405, »arbejdstagere«), dommen af 21. juni 1974 (Reyners, 2/74, Sml. s. 631, »etableringsretten«) og dommen af 3. december 1974 (Van Binsbergen, 33/74, førnævnt, »fri udveksling af tjenesteydelser«), udgør Traktatens artikler 48, 52 og 59 på områderne for arbejdskraftens frie bevægelighed, etableringsretten og fri udveksling af tjenesteydelser, konkretiseringen af det generelle forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som er fastsat i Traktatens artikel 7.

Kommissionen har også understreget, at forbudet mod forskelsbehandling spiller en umiddelbar og central rolle i forbindelse med etableringsretten (dom af 12. februar 1987, Kommissionen mod Belgien, 221/85, Sml. s. 719), mens Domstolen, for så vidt angår den frie udveksling af tjenesteydelser, også henviser til de begrænsninger, »som vil kunne forhindre eller i øvrigt genere hans [tjenesteyderens] virksomhed« (ovennævnte dom i Van Binsbergen-sagen). Denne forskel kan forklares ved det specifikke formål med de frihedsrettigheder, der sikres i Traktaten, og navnlig ved det forhold, at formålet med den frie etableringsret er omgående at sikre, at den pågældende integreres bedst muligt i værtslandet, hvilket forudsætter, at andre EF-borgere i videst muligt omfang assimileres i denne medlemsstat.

Under henvisning til dommen af 12. marts 1974 (Sotgiu, 152/73, Sml. s. 153), dommen af 3. februar 1982 (Seco, førnævnt), dommen af 15. januar 1986 (Pinna, 41/84, Sml. s. 1) og dommen af 27. marts 1985 (Hoeckx, 249/83, Sml. s. 973) har Kommissionen understreget, at forbudet mod forskelsbehandling gælder såvel direkte forskelsbehandling som indirekte eller skjult forskelsbehandling, dvs. »alle skjulte former for forskelsbehandling, som, skønt de er baseret på tilsyneladende neutrale kriterier, rent faktisk fører til det samme resultat« (præmis 8 i Seco-dommen).

Kommissionen har anført, at de omtvistede nationale regler ikke indebærer nogen di-

rekte forskelsbehandling på grundlag af de berørte personers nationalitet, og at det derfor er nødvendigt at undersøge, om de fører til en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

Med henblik herpå skal man ifølge Kommissionen ikke sammenligne de belgiske statsborgeres situation med den, der gælder for andre EF-borgere, der som arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende udøver hele deres beskæftigelse i Belgien, men derimod med den situation, der gælder for personer, som udøver selvstændig erhvervsvirksomhed i Belgien og fritages for bidrag, eller tværtimod udelukkes fra en sådan fritagelse, fordi de ikke udøver deres hovedbeskæftigelse som arbejdstagere i Belgien.

Efter Kommissionens opfattelse er det godtgjort, at der foreligger skjult forskelsbehandling, hvis det viser sig, at EF-borgere oftere nægtes fritagelse for bidragspligten end belgiske statsborgere, og denne forskelsbehandling ikke er objektivt begrundet.

Kommissionen har her understreget, at Inasti's standpunkt indebærer, at den, der vælger at udøve sin erhvervsmæssige beskæftigelse i flere EF-lande, må bære en større økonomisk byrde; såvel den arbejdstager i en medlemsstat, som påtænker at udøve en bibeskæftigelse som selvstændig erhvervsdrivende i Belgien, som den, der her udøver selvstændig erhvervsvirksomhed, men som ønsker at udøve lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat, er økonomisk set ringere stillet end den belgiske statsborger, som alene har beskæftigelse i Belgien.

Under henvisning til dommen af 28. november 1978 (Choquet, 16/78, Sml. s. 2293), dommen af 12. juli 1984 (Klopp, 107/83, Sml. s. 2971) og dommen af 10. juli 1986 (Segers, 79/85, Sml. s. 2375) har Kommissionen anført, at Domstolen, for så vidt angår sådanne tilfælde, har udtalt, at selv om de anfægtede nationale regler ikke i sig selv udgør en hindring for personers frie bevægelighed, må det imidlertid anses for at være i strid med fællesskabsretten, når anvendelsen af disse regler i den grad generer de berørte personer, at reglerne hindrer udøvelsen af de rettigheder, der er fastsat i Traktatens artikler 48, 52 og 59.

Ifølge Kommissionen er det karakteristisk, at Domstolen i disse domme har taget hensyn til den omstændighed, at begrænsningen af personers frie bevægelighed i virkeligheden, da der ikke fandtes særlige fællesskabsregler på dette område, skyldtes nødvendigheden af at beskytte visse nationale offentlige interesser, nemlig færdselssikkerheden i Choquet-sagen og retsplejehensyn i Kloppsagen. Domstolen fandt ikke desto mindre, at sådanne foranstaltninger ikke måtte forflygtige det væsentlige i retten til fri bevægelighed, nemlig muligheden for »at indrette og opretholde mere end et centrum for erhvervsudøvelse på Fællesskabets område« (præmis 19 i Klopp-dommen).

Kommissionen har anført, at dette princip bør anvendes i endnu højere grad, når begrænsningen af den frie bevægelighed ikke skyldes en hindring af adgangen til eller udøvelsen af en erhvervsmæssig beskæftigelse, men økonomiske byrder, som ikke står i et rimeligt forhold til den pågældende yderligere beskyttelse. Kommissionen har her henvist til dommen af 9. juni 1964 (Nonnenmacher, 92/63, Sml. 1954-1964, s. 491) og dommen af 5. december 1967 (Van der Vecht, 19/67, Sml. 1965-1968, s. 411).

For så vidt angår navnlig den frie udveksling af tjenesteydelser, har Kommissionen under henvisning til præmis 10 i ovennævnte dom af 3. december 1974 i Van Binsbergen-sagen og til præmisserne 14 og 17 i dommen af 17. december 1981 (Webb, førnævnt) understreget, at afvisningen af fritagelse for bidrag, som anfægtes i hovedsagerne, ikke er begrundet i »særlige krav til tjenesteyderne, der er begrundet i anvendelse af faglige regler« i Belgien, men af ønsket om at sikre alene de tjenesteydere, der har bopæl i Belgien, særlige fordele.

Kommissionen har foreslået at besvare de præjudicielle spørgsmål således:

»1) EØF-Traktatens artikler 7, 52 og 59, stk. 1, skal fortolkes således, at de udelukker enhver form for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet ved anvendelse af kriterier, der formelt er neutrale, men som i virkeligheden fører til samme resultat.

Det kan f. eks. være tilfældet, hvis det viser sig, at bidragsordningen for selvstændige erhvervsdrivende, som beskrevet i forelæggelsesdommen, udelukkende eller hovedsagelig, hindrer ikke-belgiske EF-borgere, der som bibeskæftigelse arbejder som selvstændige erhvervsdrivende i Belgien, i at opnå fritagelse for bidrag.

2) En bidragsordning for selvstændige erhvervsdrivende som den i forelæggelsesdommen beskrevne er i alle tilfælde en hindring, der er uforenelig med princippet om fri udveksling af tjenesteydelser, for så vidt som gennemførelsen af dette princip, når tjenesteyderen opretholder en hovedbeskæftigelse som arbejdstager i en anden medlemsstat, påfører den pågældende en ekstra økonomisk byrde i forhold til den, hvis hovedbeskæftigelse som arbejdstager også udøves i Belgien.

3) En sådan ordning er yderligere en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, jfr. EØF-Traktatens artikler 48 ff., idet fritagelsen for at betale bidrag nægtes med den begrundelse, at hovedbeskæftigelsen som arbejdstager udøves i en anden medlemsstat.«

Y. Galmot
Refererende dommer